

ИНТЕРВЮ С Г-ЖА ОЛГА ГЕОРГИЕВА

- **Какво си спомняте за екологичната обстановка в Русе през 80-те години на 20. век?**

- Спомените ми не са приятни. Породени са от обгазяванията на град Русе през 80-те години. По това време на отсрещния бряг срещу град Русе в град Гюргево на брега на Дунава беше построен голям химически комбинат. Този комбинат отравяше редовно въздуха на град Русе с хлор и хлорни продукти. Тъй като инсталацията му беше стара, а капацитетът, с който се използваше, беше 10-12 пъти над възможностите му, много често градът беше изцяло в синя мъгла от хлор и хлорни съединения. Така че спомените ми в тази връзка не са приятни.

- **Известно ли Ви е нещо друго, освен този химически завод, да е замърсявало въздуха на Русе?**

- По това време в Русе имаше много предприятия, които също изпускаха вредни емисии, но най-голямото замърсяване идваше от завод „П. Караминчев“, Кожената фабрика, имаше и други замърсители, разбира се. Но основният замърсител на въздуха в град Русе беше заводът за хлор и хлорни продукти в Румъния. И най-опасно беше това, че всъщност всичко това тънеше в една тайнственост, не му се даваше гласност, не можеше да се отстрани този проблем по никакъв начин. Така че замърсяването на въздуха по това време беше голям проблем за русенци и за майките с деца. Аз по това време имах две деца и съответно те получиха алергии, едното ми дете получи и астма, а това е болест, точно свързана с обгазяването. Тогава то беше на една годинка.

- **Кога започва самото обгазяване на Русе?**

- Самото обгазяване на Русе започва някъде около 1981 г., но голямото вече обгазяване е от 1984 г., когато той за-

почва да работи с пълните си мощности. И тогава той работи многократно над капацитета си и непрекъснато изпуска, особено вечер, а и сутрин рано, не можем да си отворим прозорците да си проветрим жилищата. Всичко се затваряше, ние ходехме с кърпички на устата, а децата сутрин, като ги водехме, също бяха с кърпички.

- Какво правеше местната власт и българското правителство по този въпрос?

- Местната власт нищо не правеше, естествено. И правителството. Защо? Защото по това време продукцията на този завод беше за Съветския съюз. А в този случай заводът не можеше да бъде затворен, а нито пък можеше да се даде гласност на този проблем. Заводът е поел ангажимент към Съветския съюз да се произвежда определено количество продукция. Така че нищо не се правеше и не можеше да кажеш всичко на глас, да пишеш по медии, да дадеш интервю. Тогава имаше сигнали от гражданите, от вестниците, от журналистите. Но всичко беше с гриф „секретно“. Съобщаваше се нагоре и там нещата се стопираха.

- Какво знаете за протестите срещу обгазяването?

- Протестите си спомням. Аз съм участник в протестите. В смисъл един от всичките, не организатор, не главно действащо лице. Аз съм един обикновен човек, една майка, която участва на първия протест. Той беше през септември 1987 година по повод връзване на пионерски връзки на учениците. Това се случваше, когато те станат на 10 години в четвърти клас. И поводът беше, че точно по време на едно голямо обгазяване беше разпоредено от партията всички деца да бъдат изкарани на площада в центъра на града и да им бъдат вързани връзките. Тогава имаше и линейки в уличките наоколо. Заради хлора имаше припаднали деца, но церемонията не беше отменена. И тогава се събраха по-будни

граждани на Русе, най-вече от „Паркстрой”, които направиха тайничко агитация в Проектантска организация, в Машпроект. И се събрахме ние лека-полека, избягахме от работа и – на площада. Полицията – то тогава се казваше милиция, беше предупредена, но не се намеси. И аз от своя страна, също избягах от работа. Отидохме там, застанахме ние пред партийния дом, но бяхме малко и съвсем плахо, съвсем плахо и после пак със страх се върнахме на работа. Е, после не бях привикана, даже мисля, че и никой не разбра, че съм участвала в този протест. Но вътре в мен остана удовлетворение. Това е първият път. А вторият път си беше протест на майките. И тогава вече не бях на работа. Аз не си спомням защо, може би съм била по майчинство. Но протестът пак беше пред партийния дом, тогава вече участваха хиляди. И ние отидохме с количките. Хората ни избутваха напред и бяхме застанали отпред като щит – два реда майки с количките. Пред партийния дом тогава излезе – случайно ли беше избран моментът, случайно ли беше съвпадението – не знам, но Гриша Филипов беше дошъл. Петър Петров, мисля тогава беше председател на Окръжния комитет на партията, най-висшестоящите ръководители. И така бяха изненадани, площадът беше почернял от хора. Дори много добре си спомням – Гриша Филипов беше с един мегафон, прекъсна му звука на микрофона. Той се ядоса, веднага отидоха вътре, донесоха друг мегафон, и той се мъчеше да успокои хората. Това беше, имаше плакати. Това беше вторият протест. Всъщност оттам тръгнаха след това и промените в Русе.

- Как разбрахте за готвените протести?

- Разбрах от моя приятелка, която имаше малко дете. Тя пък беше разбрала от други свои приятелки, също майки на малки деца, с които ежедневно се събират на кафе или на разходка. Когато попитах за акцията мой познат, който рабо-

теше в полицията, ми беше отговорено, че наистина ще има такава акция и полицията е ангажирана за протеста.

- Агитирали ли сте свои познати да участват в протеста?

- Нямахме нужда да агитирам своите колежки и приятелки. В момента, в който споделих с тях – само се спогледахме и си казахме: „Там сме!“ Проблемът, който стоеше пред нас, бе не дали ще участваме, а как ще се измъкнем от работа, без да бъдем забелязани от ръководството. Всяка от нас си измисли предварително задача извън сградата, в която работехме, и в уречения ден и час по различни маршрути бяхме на площада.

- Освен децата ви, имате ли други близки или познати, които, освен че са пострадали, са се и преместили от града заради тези обгазявания?

- Да, имам. Всъщност аз по-късно разбрах, не тогава. На наше приятелско семейство детето получи много силна астма. То просто не можеше да живее в Русе, дори и с лекарства. Те отидоха в Могилино, там се изселиха, там детето учи. Започнаха работа в Детския дом в Могилино – той стана директор на дома, а жената – възпитател в дома, за да могат да си гледат детето и то да расте на чист въздух.

- Кога спира обгазяването на Русе?

- Кога спира ли? Не помня кога са го затворили. След 89-та не помня вече да е имало. Точна дата не мога да ви кажа. Аз много добре си спомням как по центъра всички вървяха с ръце на устата или с кърпички. То просто не можеше иначе, очите ти сълзят. Който пък е болен, както тези, които получиха астма и алергии, бяха много зле. То им изгаря дробовете. Вие знаете, в гимназията сте – хлорът е използван през Първата световна война като бойно отровно вещество. Така че проблемът беше сериозен. Това са ми спомените

от тези години. А за постоянен спомен и двете ми деца са с много силна алергия. Аз също съм с алергия. Вие знаете, че алергията се проявява във всеки един момент и всеки си я носи заключена в себе си. И когато има нещо, което да я придивика. Тя може да се прояви и на 10, и на 12, и на 20. Така че тогава тя се е отключила в мен и в двете ми деца.

- Как е реагирала партийната организация там, където сте работили?

- Аз работех в Жилищно изграждане. Аз самата съм била партиен член, значи аз съм била на 32 г., достатъчно млада и там работеше интелигенцията. Всички бяха млади и будни хора. И как реагира? Дебнеше ни. Имаше хора, които докладваха – еди-кой си излезе през работно време и отиде еди си къде. И след това ни привикваха, но специално за тази случка те не научиха. Те просто не разбраха. Партийната организация, естествено, беше вярна на партията. Но винаги в една партийна организация има будни хора, които имат своя мисъл, имат разбиране по проблемите. Така си изказват проблемите. Но не ни направиха нищо. Наказания не е имало в тази връзка, поне при нас. А и самите полицаи, които стояха в уличките, и те не реагираха. Аз имах познати и бях осведомена, че няма да ни направят нищо. Въпреки че се говореше, че ще арестуват хората, ще ги връщат. Но аз знаех, че имат инструкции да не ни правят нищо. Или поне така са ми казали и оттам ми е идвала и смелостта. Това е.

Възраст – 56 год., висше образование, икономист.

Февруари 2012 г.

Интервюто е проведено от Илона Нейчева, Йордан Ангелов и Владислава Донева.

